

Δευτέρα 27/2/2023

Blow-Up (1966)

BLOW-UP

Παραγωγή: Κάρλο Πόντι
Σκηνοθεσία: Μικελάντζελο Αντονιόνι
Σενάριο: Μικελάντζελο Αντονιόνι, Τονίνο Γκουέρα, Έντουαρντ Μπιοντ
Ηθοποιοί: Ντέιβιντ Χέμινγκς, Βανέσα Ρενγκρέιβ, Σάρα Μάιλις
Φωτογραφία: Κάρλο Ντι Πάλμα
Μοντάζ: Φρανκ Κλαρκ
Μουσική: Χέρμπερτ Χάνκοκ

Χώρα: Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, ΗΠΑ. (Εγχρωμη)
Διάρκεια: 111´

Πρώτη προβολή: 7.00 μ.μ.
Δεύτερη προβολή: 9.30 μ.μ.

Διακρίσεις: 9 Βραβεία και 11 Υποψηφιότητες Academy Awards, USA 1967, Υποψήφιο για Όσκαρ Σκηνοθεσίας και Σεναρίου. BAFTA Awards 1968, Υποψήφιο για Βραβείο Σκηνοθεσίας, Καλύτερης ταινίας και Φωτογραφίας. Cannes Film Festival 1967 Βραβείο Χρυσός Φοίνικας. Faro Island Film Festival 1966, Μέγα Βραβείο της Επιτροπής. French Syndicate of Cinema Critics 1968, Βραβείο Κριτικών, για καλύτερη ξένη ταινία. Italian National Syndicate of Film Journalists 1968, Βραβείο Silver Ribbon, καλύτερη σκηνοθεσία. Kansas City Film Critics Circle Awards 1967, Βραβείο Σκηνοθεσίας. Laurel Awards 1967, Χρυσό Βραβείο. National Society of Film Critics Awards, USA 1967, 2 Βραβεία καλύτερη ταινία, καλύτερη σκηνοθεσία. Online Film & Television Association 2022, Hall of Fame, Βραβείο ταινίας μυθοπλασίας.

Το αριστούργημα του Μικελάντζελο Αντονιόνι, μια από τις πιο αιγιματικές ταινίες στην ιστορία του σινεμά.
18

Χρυσός Φοίνικας στο Φεστιβάλ Καννών. Σε επανέκδοση με νέες αποκατεστημένες κόπιες.

Ο πιο μοντέρνος, ευρηματικός, σέξι, cool και πολυεπίπεδος κινηματογραφικός στοχασμός πάνω στο σύγχρονο lifestyle και την αδιέξοδη σχέση του με την αλήθεια που το περιβάλλει. Χρυσός Φοίνικας στις Κάννες και σημείο αναφοράς της ποπ κουλτούρας.

Πολλές ταινίες έχουν κατά καιρούς διεκδικήσει τον τίτλο του κινηματογράφου γρίφου, ελάχιστες όμως, τον έχουν κατακτήσει, τόσο θριαμβευτικά, τόσο αιγιματικά, τόσο απολαυστικά και τόσο αναπόδραστα εθιστικά, όσο το «Blow-Up» του Μικελάντζελο Αντονιόνι, το οποίο αποτέλεσε τη μεγαλύτερη καλλιτεχνική και εμπορική επιτυχία της καριέρας του, κερδίζοντας αφενός το Χρυσό Φοίνικα πριν από πενήντα πέντε χρόνια και φτάνοντας μέχρι την τιμητική (περισσότερο για την Ακαδημία και λιγότερο για τον σκηνοθέτη) υποψηφιότητα για Όσκαρ Σκηνοθεσίας, αποτυπώνοντας αφετέρου μοναδικά μία ολόκληρη εποχή και νοηματοδοτώντας εκ νέου τη σχέση μεταξύ εικόνας και βλέμματος, πραγματικότητας και αλήθειας στην κινηματογραφική οθόνη.

Η πρώτη από τις τρεις ταινίες που γύρισε ο Αντονιόνι εκτός ιταλικών συνόρων μετά από το αδιανόητο σερί των τεσσάρων αριστουργημάτων της απόξενωσης στη χώρα του («Περιπέτεια», «Νύχτα», «Εκλειψη» και «Κόκκινη Έρημος») τον μετέφερε στο swinging London των μέσων της δεκαετίας του 60, σε μια νέα πολύχρωμη μητρόπολη της μόδας και της μουσικής, όπου οι φωτογράφοι και τα μοντέλα ήταν οι νέοι σταρ και όλα κινούνταν σε μια οργανικά δημιουργική περιρρέουσα ατμόσφαιρα ράθυμης ανεμελιάς και υπερχειλίζοντος ερωτισμού. Σ' αυτό το μεταβαλλόμενο τοπίο των αμέτρητων και απίθανων δυνατοτήτων, όπως έξοχα προοικονομείται από τα πλάνα μιας πόλης σε διαρκή ανοικοδόμηση και την άφιξη ενός άναρχου μπουλουκιού καλλιτεχνών, ο Αντονιόνι, αντλώντας έμπνευση από ένα διήγημα του Χούλιο Κορτάζαρ,

τοποθέτησε πίσω από το διονυσιασμό της ποπ κουλτούρας την αμφιβολία της **ψευδαίσθησης** που ελλοχεύει πίσω οποιαδήποτε προσπάθεια αποτύπωσης της πραγματικότητας μέσα από την καλλιτεχνική δημιουργία.

Ο Τόμας, ο πρωταγωνιστής της ταινίας, είναι ένας διάσημος φωτογράφος, ικανός να έχει οποιαδήποτε γυναίκα θέλει διαθέσιμη στο κρεβάτι του και μπροστά από το φακό του, πάνω απ' όλα, όμως, είναι ένας άνθρωπος της εποχής του. Οδηγεί ένα σπορ κάμπριο αυτοκίνητο, μένει σε ένα αψογα διακοσμημένο σπίτι που λειτουργεί κι ως στούντιο και κουβαλά παντού την φωτογραφική μηχανή του, έτοιμος να συλλάβει και να απαθανατίσει ανά πάσα στιγμή αυτό που κεντρίζει την προσοχή του. Μετά από μια φωτογράφιση μόδας που κινηματογραφείται ως ερωτική πράξη με το διάσημο μοντέλο της εποχής **Βερούσκα** (που υποδύεται φυσικά τον εαυτό του), πηγαίνει μια βόλτα σε ένα γειτονικό πάρκο, όπου η θέα ενός ζευγαριού θα τον εμπνεύσει για μια σειρά φωτογραφιών από διάφορες οπτικές γωνίες, ένα υλικό που θεωρεί ιδανικό για το επερχόμενο βιβλίο του, καθώς νομίζει ότι αποπνέει ηρεμία.

Όταν όμως η γυναίκα τον αντιληφθεί και ζητήσει επίμονα τις φωτογραφίες και το αρνητικό, φτάνοντας μέχρι το σημείο να τον επισκεφτεί στο σπίτι του και να τον αποπλανήσει για να επιτύχει το σκοπό της, η εμφάνιση του φιλμ θα αποκαλύψει με μια σειρά διαδοχικών μεγεθύνσεων που καταλήγουν στα όρια του πουαντιγισμού, αρχικά ένα όπλο και μετά ένα πτώμα. Τι είδε τελικά ο Τόμας στο πάρκο; Απέτρεψε έναν φόνο ή προκάλεσε έναν άλλο; Και τι απέγινε η μυστηριώδης γυναίκα που ξαφνικά εξαφανίζεται χωρίς ίχνη; Ο φωτογράφος θα επισκεφτεί την ίδια νύχτα το πάρκο και θα δει ίδιους όμμοι στην επίστοψη του όμως στο σπίτι οι φωτογραφίες θα έχουν εξαφανιστεί και το πτώμα θα ακολουθήσει την επόμενη ημέρα την ίδια πορεία.

Αυτό το υλικό που στα χέρια οποιοδήποτε άλλου σκηνοθέτη θα έδινε την αφορμή για ένα συναρπαστικό και αγωνιώδες αστυνομικό θρίλερ μετατρέπεται στα χέρια (και κυρίως τη ματιά) του Αντονιόνι σε έναν **στοχασμό** για την απατηλή υφή της πραγματικότητας. Σε ένα σύμπαν όπου όλα είναι αφηρημένα και αμφίσημα, παροδικά και εφήμερα σαν τη μόδα και τα σεξουαλικά ήθη της εποχής, δεν υπάρχει πλέον καμία βεβαιότητα, ούτε καν γι' αυτό που εμπειρικά βιώνεται. Αντίθετα, όλα όσα ζει ο Τόμας και όλα νομίζει πως βλέπει ο θεατής τίθενται διαρκώς υπό αμφισβήτηση, αποδομούνται, γκρεμίζονται και ανασυντίθενται σαν την ίδια την πόλη που αποκάτ σε κάθε στροφή ένα διαφορετικό πρόσωπο.

Αλλά και η ίδια η καλλιτεχνική δημιουργία μοιάζει a priori με μια ατελής και εκ των πραγμάτων ατελέσφορη ανασύσταση της πραγματικότητας, όχι μόνο μέσα από τα μάτια και το μάτι του φακού του Τόμας, αλλά και αναστοχαστικά του ίδιου του κινηματογραφικού μέσου. Η φωτογραφία, αυτό που θεωρείται από όλους αδιάφωστο τεκμήριο, μπορεί να είναι εξίσου παραπλανητικό με την ονειροφαντασία, κάτι ανοιχτό σε υποκειμενικές αξιολογήσεις, κρίσεις και αποτιμήσεις, όπως οι ζωγραφικοί πίνακες του φίλου και γείτονα του Τόμας, τους οποίους ο Αντονιόνι αντιστοίχια παραθέτει γεμάτους ζωή και χρώμα απέναντι στα ασπρόμαυρα κάρθρα.

Κι όχι μόνο αυτό. Η χειραγώγηση της πραγματικότητας και η πεισματική άρνηση για οποιοδήποτε ασφαλές συμπέρασμα διαποτίζουν κάθε πλάνο και κάθε ήχο της ταινίας, μέχρι τη τελευταία σεκάνς, το νομοτελιακό αποκορύφωμα της προβληματικής της ταινίας, τον περιβόητο και μυθικό πλέον **αγώνα τένις των μίμων χωρίς μπάλα**. Εκεί όπου στο απεριόριστο και αχανές πεδίο της ανθρώπινης εμπειρίας και της αντονιονικής πλανοθεσίας το ψέμα και η αλήθεια, η γνώση και η άγνοια, η ψευδαίσθηση και η πραγματικότητα γίνονται μια ενιαία και αδιάρρηκτη ενότητα. **Εκεί όπου η κινηματογραφική τέχνη κατακάτ ίσως την υψηλότερη κορυφή της.**

ΤΑΣΟΣ ΧΑΤΖΗΦΡΑΙΜΙΔΗΣ

Στο Swinging London των 60s ένας επιτυχημένος φωτογράφος μόδας φωτογραφίζει τυχαία μια γυναίκα στο πάρκο και ανακαλύπτει πως έχει μπλεχτεί σε μια πιθανή υπόθεση φόνου.

...

Αντονιόνι: "Γνωρίζουμε ότι κάτω από την εικόνα που αποκαλύπτουμε υπάρχει μια άλλη, πιο πιστή στην πραγματικότητα, και κάτω απ' αυτήν υπάρχει ακόμα μια άλλη, και ξανά μια άλλη κάτω από την τελευταία. Ως την αληθινή εικόνα εκείνης της απόλυτης, μυστηριώδους πραγματικότητας που κανένας δεν θα δει ποτέ", δηλώνει ο ίδιος. **Ξεκινά λοιπόν από το διήγημα του Χούλιο Κορτάσας "Τα σάλια του διαβόλου" και από τη ζωή του φωτογράφου Ντέιβιντ Μπέιλι, ακολουθώντας την περιπλάνηση του Τόμας στο Swinging London των 60s.** Ενός επιτυχημένου φωτογράφου μόδας με πληκτικά φαναχτήρη καθημερινότητα, η οποία μοιάζει να φορτίζεται με νόημα όταν ένα πρωί φωτογραφίζει τυχαία μια γυναίκα στο πάρκο. Μεγεθύνοντας τη φωτογραφία ανακαλύπτει πως έχει μπλεχτεί σε μια πιθανή υπόθεση φόνου, με τον Αντονιόνι να παρακολουθεί τη μάταιη προσπάθεια διαλεύκανσής της όπως ένα φιλμ νουάρ ακολουθεί τον ιδιωτικό ντετέκτιβ του, καθώς χάνεται όλο και βαθύτερα σε ένα δαίδαλο θολών κινήτρων και ανεξήγητων διπλοκλών.

Με ένα λαμπερό, μα ψυχρό στιλιζάρισμα, το **"Blow-up"**, το οποίο απέσπασε τον Χρυσό Φοίνικα των Καννών και χάρισε στον Αντονιόνι τις δύο μοναδικές οσκαρικές υποψηφιότητές του (σκηνοθεσία και σενάριο), περιγράφει μια απατηλή, αβέβαιη πραγματικότητα, που παραμονεύει "κάτω" από ένα παραισθησιακό lifestyle. Η σκηνή στο ροκ κονσέρτο των Yardbirds, όπου η μάχη μέχρι εσχάτων για μια σπασμένη κιθάρα χάνει κάθε νόημα μόλις ο Τόμας εγκαταλείπει το κλαμπ, αποτυπώνει αριστουργηματικά έναν σύγχρονο άνθρωπο παγιδευμένο ανάμεσα σε έναν αποκλεισμένο, αυτοαναφορικό μικρόκοσμο (την ιδιωτική ζωή) κι έναν ακατανόητο, αλλοπρόσαλλο μακρόκοσμο (τις κοινωνικές αναφορές). Η δε εκείνη του φινάλε, με το αόρατο μπαλάκι του τένις, την πλήρη παραίτησή του από την εύρεση της αλήθειας, όπου η **τέχνη** (η περφόρμανς των κλόουν) είναι η μόνη **"πλαστή"** παρηγοριά.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΗΤΣΗΣ

MICHELANGELO ANTONIONI (1912-2007)

Γεννήθηκε στη Φεράρα και πέθανε στη Ρώμη, Ιταλία. Μαζί με τον Φελίνι, Μπέρνγκμαν και Κουρσάβα, θεωρείται θεμελιωτής του μοντέρνου καλλιτεχνικού κινηματογράφου. Επιπλέον το σινεμά του Αντονιόνι δεν κατατάσσεται εύκολα σε κάποια κατηγορία, αφού οι ταινίες του αποτελούν μια ιδιότυπη κατηγορία από μόνες τους.

Φιλμογραφία: Eros (2004), Lo sguardo di Michelangelo (Short 2004), Sicilia (Short 1997), Πέρα από τα σύννεφα (1995), Noto, mandorli, Vulcano, Stromboli, carnevale (Short 1992), 12 registi per 12 città (segment Roma 1989), Kumbha Mela (Short 1989), Gianna Nannini: Fotoromanza (Music Video 1984), Ritorno a Lisca Bianca (TV Short 1983), Identificazione di una donna (1982), Το μυστήριο του Ομπερβάλντ (1980), Επάγγελμα: Πεπόρτερ (1975), Chung Kuo - Cina (1972), Zabriskie Point (1970), Blow-Up (1966), I tre volti (segment Il provino, 1965), Η κόκκινη έρμος (1964), Il fiore e la violenza (segment Il delitto 1962), Η εκλείψη (1962), Η νύχτα (1961), Η περιπέτεια (1960), Nel segno di Roma (last days of shooting, uncredited, 1959), Η κραυγή (1957), Le amiche (1955), L'amore in città (segment Tentato suicidio, 1953), I vinti (1953), Η κυρία χωρίς καμέλιες (1953), Cronaca di un amore (1950), La villa dei mostri (Short 1950), La funivia del Faloria (Short 1950), L'amorosa menzogna (Short 1949), Roma-Montevideo (Short 1948), Superstizione (Short 1948), Sette canne, un vestito (as Michelangiolo Antonioni, Short 1948), N.U. (Short 1948), Gente del Po (Short 1947).